

Bevándorlók és nemzetállamok

Meddig tudnak ellenállni a nyugati (a német, a francia és a többi) kultúrák az idegen nyomásnak, meddig lesznek képesek megőrizni nemzeti jellegüket? Mi lesz a következménye Nyugat-Európa eliszlamosodásának? Összekeveredhet-e e két kultúra? Asszimilálódnak-e a bevándorlók? Vagy a multikulturalizmus a törvényszerű létezési forma, amikor különböző civilizációk egy országon belül találkoznak? Azaz megmaradnak az alapvető különbségek, melyek az együttélés tartós feszültség-forrásai lesznek?

Peter Sloterdijk a legnagyobb hatású ma élő német filozófus. A nemzet gondolkodójának nevezik. Ugyanakkor erősen támadják a migrációs kérdésben vallott, jobboldalinak és antimodernnek nevezett álláspontját, mivel ellene van, hogy „Németországot elárasszák a bevándorlók ellenőrizhetetlen hullámai”.

Érdekes figyelemmel kísérni a Spiegel egy korábbi (2017/26.) számában megjelent kultúrfilozófiai érvelését. Sloterdijk szerint a klasszikus nacionalizmussal szemben (melynek fő célja az önállóság és a terjeszkedés volt), a nacionalizmusnak van egy „regresszív” válfaja is, mely immunitást és védelmet nyújt a nemzeti közösségnek a külső veszélyekkel szemben és a túlélését biztosítja. Ez az immunitás nem biológiai, hanem kulturális fogalom. Alapja a sértetlenséghez való jog, és történelmileg ennek alapján, a sértetlenség védelmében alakult ki az európai jog. Ennek analógiájára, ha bizonyos információk, áruk, de akár közösségek „nem a megfelelő helyen vannak”, az sérti a nemzetek sértetlenséghez, azaz az immunitáshoz való jogát, mert a kulturális fertőzés vagy fenyegetettség esete áll fenn – folytatódik Sloterdijk fejtegetése. Érdekes, hogy Nyugaton a patriotizmus fogalma valahogy nem használatos, ezért ha a nemzet védelméről van szó, akkor a nacionalizmusnak a pozitív válfaját emlegetik. Pedig milyen egyszerű és kőbevévésért kiáltó Illyés meghatározása: „A nacionalizmus jogsértés, a patriotizmus jogféltés”.

A jogrendszerhez hasonlóan a társadalombiztosítás rendszere is azt a célt szolgálja, hogy megvédje a nemzeti közösség tagjait. Ha lehetővé tesszük, hogy annak szolgáltatásait idegenek is korlátlanul igénybe vehessék, azt önpusztító gesztusnak kell tekinteni – mondja Sloterdijk. Következő mondatát pedig szó szerint idézem: „De mégis van a baloldaliaknak, vagy a baloldali anarchistáknak, illetve a politikai mazochistáknak egy olyan frakciója, amelyik minden, a nemzetre, nemzeti érdekre, identitásra vagy tradícióra vonatkozó utalást az emberiség elleni bűnténynek tekint”. (Szokatlan hang ez a német közéletben – még ha az AfD valamelyik vezetője mondaná...)

Heinrich August Winkler, aki közismert, liberális beállítottságú német történész, a mai vitákban – meglepő módon – szintén a nemzetállamok védelmére kel. „Aki el akarja törölni a nemzeteket, az a nacionalistákat támogatja” – írja „Európa hamis barátai” című esszéjében a Spiegel 2017/43. számában. Érdeemes megjegyezni, hogy a „régiónk Európája” gondolat

korábban ugyanolyan közkeletű volt, mint a „nemzetek Európája”. Az EU-nak markáns regionális politikája és azt elősegítő intézményrendszere van. A baszk, a skót, a flamand, újabban pedig a katalán szeparatizmus azonban háttérbe szorította a „régiónk Európáját”, a brit kilépés pedig a szupranacionális Európa felé terelte a közösségi politikát.

Asszimilálódnak-e a muzulmán bevándoroltak Nyugat-Európában? Számos ismert közéleti személyiség, politikus és író kerül ki közülük, akik nyugati módra élnek, de többségük megmarad a muzulmán vallásnál és hagyományos életmódnál. A német belügyminisztérium felmérése szerint még a muzulmán bevándorlók harmadik generációjának iskolai eredményei is egyértelműen gyengébbek, mint a többségi társadalom gyermekeié. A multikulturalizmus, a párhuzamos társadalmak meglepte evidenciák. A hatóságok hallgatólagosan eltűrik, hogy a muzulmánok az általuk lakott városnegyedekben saját törvényüket, a sariát alkalmazzák. Rowan Williams Canterbury érsek jó pár évvel ezelőtt azt javasolta, hogy az Egyesült Királyság hivatalosan is adja meg a lehetőséget a muszlimoknak, hogy a saríját alkalmazzák.

És hogy az asszimiláció csak idő kérdése lenne? Induljunk ki a saját tapasztalatainkból. Asszimilálódott-e az ötszáz éve velünk élő cigányság? Vagy a cigány kultúrának, mentalitásnak, életfelfogásnak milyen elemei kerültek át a magyar kultúrába? Van-e közeledés a két kultúra között? (Olcsó dolog lenne most a cigányzenére hivatkozni.) Lévén e téma elég jó gyakorlati ismerője, azt kell mondjam, ez a közeledés eléggé korlátozott. Cigány származású városi honfitársainknak egy jelentős része ugyan a többségi társadalom szabályai és felfogása szerint él, de az elcigányosodott falvakban és cigánytelepeken élők életmódja, mentalitása mit sem változott. Tudom, ez nagyon érzékeny téma, és a baloldali-liberális szociológusok nem cigány mentalitásról, hanem többszörösen hátrányos társadalmi helyzetről beszélnek – ami szerintem eufemisztikus megfogalmazás, ellentmond a tapasztalatoknak. Tehát van egyéni „kilépés” e kultúrából, de az összeolvadásnak, közeledésnek nem sok jele mutatkozik. Ugyanez megy végbe a nyugat-európai országokban is. Számptalan török és arab eredetű bevándorló asszimilálódik, de a két kultúra – nyugati és iszlám – közeledésének semmi jele sincs. Az asszimiláció vagy multikulturalizmus vitája Huntington 1993-as jóslata szerint alakul, mely a civilizációk összeecsapását vetítette előre. A liberális média mindent megtesz, hogy e szembenállást enyhítse. Ez természetesen becsülendő törekvés, de az már bizarr, amikor a Spiegel tavalyi legutolsó, karácsony előestéjén megjelent számának címlapja Krisztust turbánnal a fején ábrázolja (annak ellenére, hogy Krisztust a muzulmánok prófétaként tisztelik).

Michel Houellebecq a 2015-ben írt Behódolás című futurisztikus politikai regényével Európa eliszlámosodásának jósává és megkerülhetetlen szakértőjévé vált. Szerinte a szekularizált Európa gátolja az iszlám-hívők asszimilációját; a vallástalanság és a hedonizmus taszítja őket, míg egy olyan államban, ahol a katalocizmus államvallás lenne, második vallásként és respektált kisebbségként sokkal jobban magukra találnának és alkalmazkodni tudnának. Ez persze

csakulán spekuláció, az a megállapítása viszont, hogy a vallások tartósabb és makacsabb képződmények, mint az ideológiák, az iszlámra vonatkozóan igaznak tűnik. A fogyasztói társadalom ideológiája könnyedén legyőzte az európai vallásokat – az iszlámmal viszont nem lesz egyszerű dolga, tekintve, hogy az iszlámban még nem volt reformáció, az iszlám országokban nem volt felvilágosodás, állam és vallás nem vált szét.

Arra az újságírói kérdésre, hogy vajon azt is önpusztításnak tekinti-e, ha a nemzetek Európája átnő egy szupranacionális struktúrává, Sloterdijk bizonytalan választ ad. Hosszú történelmi korszakokra volt szükség ahhoz, hogy az ember egy horda tagjából egy nemzeti közösség tagja legyen, és igénybe veszi majd a teljes XXI. századot, hogy európaivá váljon, hangzik a válasza. Magát baloldali konzervatívnek nevezvén azonban óva int a „frivol univerzalizmustól”, mely bizonytalan kis eredményekért kockára teszi az eddigi demokratikus vívmányokat. Adott tehát a feladat: nemzeti létünket, kultúránkat megőrizve kell európaiakká válnunk, illetve maradnunk. Az ehhez vezető út azonban biztosan nem bevándorlók tömegeinek a befogadásán át vezet – mint ahogy a fejlett nyugateurópai országoknak sem elsősorban a kívülről jött bevándorlók megsegítésével kellene az európai szolidaritást gyakorolniuk.

Kiss Károly
közgazdász és társadalomkutató

(Megjelent a Magyar Idők 2018. febr. 10-i számában)

Források:

Der Spiegel 26/2017: Die hohe Kunst der Asozialität. Spiegel-Gesprech mit Peter Sloterdijk. Romain Leick.

Der Spiegel 43/2017: „Autor der totalen Schlawheit”. Spiegel Gespräch mit Michel Houellebecq.

Der Spiegel 43/2017: Europas falsche Freunde von Heinrich August Winkler.

Der Spiegel 52/2017: Jesus, der Muslim.

Heti Válasz, 2015. dec. 17: Jólátok összecsapása. Az év, amikor Samuel Huntington kiütötte Francis Fukayamát. Ablonczy Bálint – Zsuppán András.

Houellebecq, Michel: Behódolás. Magvető 2015.

Huntington, Samuel P.: The Clash of Civilizations? Foreign Affairs, Summer 1993.